

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ PROGRAMI**

**İNGİLİZCE ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETMEN LİDERLİĞİNE
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS PROJESİ

ECEHAN ÖZCAN

İSTANBUL,2023

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ PROGRAMI**

**İNGİLİZCE ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETMEN LİDERLİĞİNE
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS PROJESİ

**ECEHAN ÖZCAN
(210512042)**

**Danışman
(Dr. Öğr. Üyesi Nur Silay)**

İSTANBUL,2023

ETİK BİLDİRİM

Bu projenin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, projenin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Ecehan Özcan

TEŐEKKÜR

Yüksek lisans projemi hazırlama sürecinde bana rehberliği ile yol gösteren değerli tez danışmanım sayın Dr. Nur SILAY 'a, yüksek lisans sürecinde dersleri ile engin bilgilerinden istifade ettiğimiz Prof. Dr. İbrahim KOCABAŐ' a ve Dr. Öğr. Üyesi Őebnem YAZICI' ya, yaptığım görüşmelere katılım sağlayarak destek oldukları için tüm öğretmen arkadaşlarıma ve desteklerini her daim hissettiğim aileme teşekkürlerimi sunarım.

Ecehan Özcan

İNGİLİZCE ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETMEN LİDERLİĞİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Ecehan Özcan

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; öğretmen liderliği ve uygulamalarına ilişkin İngilizce öğretmen görüşlerini incelemektir. Öğretmenler meslek hayatları boyunca birçok farklı role sahip olmaktadır. Günümüzde liderlik bu rollerin arasında önemli bir yere sahiptir. Öğretmen liderliğinin eğitim ve öğretimin niteliğinin artırılması ve bunun sonucunda toplumun gelişmesinde önemli bir etken olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin liderlik rolüne ilişkin görüş ve düşüncelerinin incelenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Alan yazında farklı branşlara sahip olan öğretmenlerin öğretmen liderliğine ilişkin görüşlerinin incelendiği araştırmalar bulunmaktadır. Ancak sadece İngilizce öğretmenlerinin öğretmen liderliğine ilişkin görüşlerinin incelendiği bir araştırma alan yazında bulunmamaktadır. Bu nedenle bu çalışmada İngilizce öğretmenlerinin öğretmen liderliğine ilişkin görüşleri “yaş, cinsiyet, eğitim durumu, mesleki kıdem” değişkenleri göz önünde bulundurularak incelenmektedir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2022- 2023 eğitim öğretim yılında İstanbul ilinde resmi kurumlarda görev yapan 7 İngilizce öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışmasıdır. Araştırma verilerinin toplanmasında “İngilizce Öğretmenlerinin Öğretmen Liderliğine Yönelik Görüşlerini Belirlemeye Yönelik Görüşme Formu” kullanılmıştır. Veriler yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre araştırmaya katılan İngilizce öğretmenlerinin çoğu öğretmen liderliğini ‘*yol göstericilik*’ kavramı ile ilişkilendirmiştir. Araştırma sonucunda lider öğretmenlerin gösterdikleri liderlik özellikleri olarak rol model olma, girişimcilik, anlayışlı olma, vizyon sahibi olma, üretken olma, özgüven, açık fikirli olma şeklinde ortaya çıkmıştır. Katılımcıların çoğu sahip olunan liderlik özelliklerinin gösterilmesinde karşılaşılan en büyük engelin yeniliklere kapalı okul yöneticileri olduğunu ifade etmişlerdir.

Anahtar kelimeler: Öğretmen Liderliği, Öğretmen, Lider, Lider Öğretmen, Liderlik

THE VIEWS OF ENGLISH TEACHERS ON TEACHER LEADERSHIP

Ecehan Özcan

ABSTRACT

The purpose of this research is to examine English teacher views on teacher leadership and practices. Teachers have many different roles throughout their professional life. Today, leadership has an important place among these roles. It is thought that teacher leadership is an important factor in increasing the quality of education and training and, as a result, in the development of society. For this reason, the necessity of examining the views and thoughts of teachers about the leadership role has emerged. There are studies in the literature examining the views of teachers from different branches on teacher leadership. However, there is no research in the literature examining only English teachers' views on teacher leadership. Therefore, in this study, the views of English teachers on teacher leadership are examined by considering the variables of "age, gender, education level, professional seniority". The study group of the research consists of 7 English teachers working in public institutions in Istanbul in the 2022-2023 academic year. The research is a case study from qualitative research designs. "Interview Form for Determining the Opinions of English Teachers on Teacher Leadership" was used to collect the research data. Data were collected by semi-structured interview technique. According to the findings obtained as a result of the research, most of the English teachers participating in the research associated teacher leadership with the concept of 'guidance'. As a result of the research, the leadership characteristics shown by the leading teachers emerged as being a role model, entrepreneurship, being understanding, having a vision, being productive, self-confidence, and being open-minded. Most of the participants stated that the biggest obstacle in displaying their leadership characteristics is school administrators who are closed to innovations.

Keywords: Teacher Leadership, Teacher, Leader, Leader Teacher, Leadership

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın amacı İngilizce öğretmenlerinin öğretmen liderliğine ilişkin görüşlerini incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması kullanılmış ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile veriler toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 Eğitim Öğretim Yılı'nda İstanbul ilinde görev yapmakta olan İngilizce öğretmenleri oluşturmaktadır.

Araştırma sürecinde bana rehberlik eden proje danışmanım sayın Dr. Nur SILAY başta olmak üzere proje hazırlık sürecinde katkılarından dolayı İstanbul ilinde görev yapmakta olan İngilizce öğretmenlerine ve desteklerini her daim hissettiğim aileme teşekkürlerimi sunarım.

Haziran, 2023

Ecehan Özcan

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
TABLO LİSTESİ.....	ix
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	7
1. KAVRAMLAR.....	7
1.1. TANIMLAR.....	7
1.2. KAVRAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR.....	7
1.2.1. Liderlik.....	7
1.2.2. Öğretmenlik Mesleği.....	8
1.2.3. Öğretmen Liderliği.....	9
İKİNCİ BÖLÜM.....	10
2. YÖNTEM.....	10
2.1. ARAŞTIRMANIN DESENİ.....	10
2.2. ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBU.....	10
2.3. VERİ TOPLAMA ARACI.....	11
2.4. VERİLERİN ANALİZİ.....	11
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	12
3. BULGULAR VE YORUMLAR.....	12
3.1. KATILIMCILARIN ÖĞRETMEN LİDERLİĞİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ.....	13
3.2. KATILIMCILARIN OKULLARINDAKİ LİDER ÖĞRETMENLERİN SAHİP OLDUKLARI ÖZELLİKLERE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ.....	13
3.3. KATILIMCILARIN OKULLARINDA ÖĞRETMENLERİN LİDERLİK ÖZELLİKLERİNİN GELİŞİMİ İÇİN YAPILAN UYGULAMALAR HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ.....	14

3.4. KATILIMCILARIN LİDERLİK ÖZELLİKLERİNE SAHİP OLAN ÖĞRETMENLERİN OKULLARINDA EĞİTİM ÖĞRETİMİN GELİŞTİRİLMESİ İÇİN KATKILARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ.....	15
3.5. KATILIMCILARIN ÖĞRETMENLERİN SAHİP OLDUKLARI LİDERLİK ÖZELLİKLERİNİ GÖSTEREBİLMELERİ HUSUSUNDA KARŞILAŞTIKLARI ENGELLERE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ	16
3.6. KATILIMCILARIN OKULLARINDAKİ LİDER ÖĞRETMENLERİN, ÖĞRETMENLER ARASINDAKİ İŞ BİRLİĞİ VE İLETİŞİMİ SAĞLAMA KONUSUNDAKİ KATKILARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ	16
3.7. KATILIMCILARIN ÖĞRETMEN LİDERLİĞİNİ GELİŞTİRME KONUSUNDAKİ ÖNERİLERİ.....	17
SONUÇ.....	18
KAYNAKÇA	21
EKLER.....	23

TABLO LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Öğretmenlerin demografik özellikleri.....	10
Tablo 2 İngilizce öğretmenlerinin öğretmen liderliğine ilişkin görüşleri	12

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, problem cümlesi, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

Problem Durumu

Liderlik geçmişten günümüze kadarki tarihi süreçte farklı toplum ve kişiler tarafından çok farklı şekillerde tanımlanmıştır. Bu doğrultuda genel olarak liderler verdikleri kararlar ile içinde buldukları toplulukları her yönden etkileyen ve onlara yön veren bireyler olarak tanımlanabilir. Liderliğin örgütlenmiş bir topluluğun, amaçlarına ulaşabilmek adına sarf edilen tüm faaliyetleri etkileme süreci şeklinde tanımlanmış olması, liderlikte etki ve yön verme kavramlarının oldukça önemli olduğunu göstermektedir (Rauch ve Behling,1984, s.46).

Liderlik eğitim-öğretim açısından ele alındığında, okullarda lider rolünün daha çok okul müdürleri tarafından üstlenildiği görülmektedir. Ancak bu anlayışın aksine okulda pozitif yönde bir ilerlemenin sağlanabilmesi için sadece okul yöneticilerinin değil, bunun yanı sıra öğretmenlerin de lider olarak roller üstlenmesi gerektiği düşünülmektedir (Hargreaves,1994; Leithwood ve Jantzi,2000). Okulların geliştirilmesi hedeflendiğinde öğretmen liderliğinin farklı rollerinin tanınması, öğretmenleri sınıf ortamında ve diğer ortamlarda öğretmen liderliği rolleri oynamaya zorunlu kılmıştır (Ali, 2014). Bu bağlamda tüm öğretmenlerin liderlik kapasiteleri olduğu düşüncesine dayanan öğretmen liderliğinin; zümre başkanlığı, proje liderliği, okul yöneticiliği gibi resmi görevler ile sınırlı kalmaması gereken bir olgu olduğu düşünülmektedir (Ward ve Parr, 2006).

Öğretmenlerin eğitim alanının diğer öğeleri ile ilişkileri, onları, okulda motive edici, iş birliği oluşturan ve okuldaki yenilikçi çalışmaları etkileyen bir duruma getirebilir. Bu sebeple, öğretmenlerin liderlik rolleri daha fazla önem kazanmakta ve öğretmenlerin liderliğinden yararlanılmasının eğitim öğretimin gelişmesine katkı sağladığı görüşü benimsenmektedir (Can, 2014).

Eğitim ve üretim ile ilgili ortaya çıkan yeni kavramlar, bilginin sadece öğrenciye öğretilmesi değil, bilgiyi hayata geçirme konusunda öğretmenlerin öğretirken aynı zamanda öğrenen durumuna geçmesini gerektirmektedir (zden, 2005). ğretirken ğrenmenin yanı sıra lider öğretmenlerin özellikle bazı temel liderlik özelliklerine sahip oldukları düşünülmektedir. Beycioğlu (2009), ğretmen rollerini geleneksel ğretmen ve lider ğretmen olmak üzere ikiye ayırıp karşılaştırmış ve bunun sonucunda lider öğretmenlerin işbirlikçilik, ilham kaynağı olma, vizyonerlik ve öncülük gibi özelliklerinin önemini belirtmiştir.

Kaya (2016) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin ğretmen liderliği davranışlarının ne düzeyde olduğunu ortaya çıkarmak amacı ile öğretmenlerin kendi görüşlerine göre etkili olan değişkenler araştırılmıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda öğretmenlerin ğretmen liderliği davranışlarını sık sık (yüksek seviyede) sergiledikleri tespit edilmiştir. Öğretmenlerin liderlik davranışları cinsiyet ve branş değişkenlerine göre değişmemekte ancak öğrenim durumu ve mesleki kıdem değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılık göstermektedir. Bu alışma sonucu ğretmen liderliği algı ve davranışlarının daha yüksek seviyelere getirilebilmesi için ğretmen eğitimlerinin niteliğinin artırılması ve öğretmenlerin alanlarındaki deneyimlerinin geliştirilebilmesi ile mümkün olabileceğini göstermektedir.

Araştırma sürecinde incelemeler yapılmış ve lider öğretmenlerin okullarda eğitim öğretimin geliştirilmesinde, sosyal ve kültürel faaliyetlere gereken önemin verilmesinde, yurt dışı ve yurt içinde çeşitli projelere katılım sağlanmasında oldukça etkili olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin okul ortamında yürütülen etkinliklerde iş birliği içinde hareket etmeleri örgüt ikliminin gelişmesine olumlu etki göstermektedir. Öğretmen liderliğini geliştirme konusunda yapılacak olan uygulamaların okullarda hem akademik başarıyı arttırmada hem de sanat, spor gibi alanlarda ilerlemede gelişmeyi sağlayacağı düşünülmektedir.

. Öğretmen liderliği alanında yapılan çalışmaların az olması bu konudaki araştırmaların desteklenmesi konusunda önemli bir göstergedir. Yapılan araştırmalar sonucunda ğretmen liderliği alanında özellikle nitel çalışmalar yok denecek kadar azdır. Farklı branşlardan öğretmenlerin ğretmen liderliğine ilişkin görüşleri alınarak yapılan bazı nitel araştırmalara ulaşılmıştır. Ancak İngilizce ğretmenlerinin bu alanda

görüşlerinin alındığı herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle öğretmen liderliğine yönelik müdür, müdür yardımcısı ve İngilizce öğretmenlerin görüşlerinin ortaya çıkarılmasının öğretmen liderliği konusunda alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu alanda ülkemizde yapılan araştırmaların sayılarının az olması nedeniyle, bu araştırmada kamu okullarında çalışmakta olan İngilizce öğretmenlerinin görüşlerine yer verilerek okullarda liderliğin nasıl uygulandığı ve öğretmen liderliğine bakış açılarının nasıl olduğunu ortaya çıkarmak hedeflenmiştir.

Bu çalışma sonucunda okullarda öğretmen liderliği alanında öğretmenlere öneriler sunulacak ve sunulan bu önerilen öğretmen liderliğinin geliştirilmesi, uygulanmasının artırılması, önemi hakkında farkındalık sağlanması hususlarında katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu çalışma sonucunda sunulacak önerilen aynı zamanda öğretmen liderliği alanında yeni çalışmalara da katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Problem Cümlesi

Yapılacak olan araştırmanın temel problem cümlesini, ‘İngilizce öğretmenlerinin öğretmen liderliğine ilişkin görüşleri nelerdir?’ sorusu oluşturmaktadır.

Alt Problemler

Farklı okul türleri ve kademelerinde görev yapan İngilizce öğretmenlerinin algılarına göre öğretmen liderliği kavramı ne ifade etmektedir?

Farklı okul türleri ve kademelerinde görev yapan İngilizce öğretmenlerinin çalıştıkları kurumlarda, öğretmen liderliği davranışları geliştirmesi konusunda ne tür uygulamalar yapılmaktadır?

Farklı okul türleri ve kademelerinde görev yapan İngilizce öğretmenlerinin öğretmen liderliği davranışlarının öğrenciler üzerindeki etkileri nasıldır?

Farklı okul türleri ve kademelerinde görev yapan İngilizce öğretmenlerinin öğretmen liderliği davranışları göstermelerinin önündeki engeller nelerdir?

Farklı okul türleri ve kademelerinde görev yapan İngilizce öğretmenlerinin çalıştıkları kurumlardaki lider öğretmenlerin okullarına katkıları nelerdir?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı İngilizce öğretmenlerinin öğretmen liderliğine yönelik görüşleri doğrultusunda sergilenen lider öğretmenlik davranışlarını incelemek ve lider öğretmenlik rollerini belirlemektir. Bu araştırma sonucunda öğretmenlerin; “öğretmen liderliğine” karşı nasıl bir tutum sergiledikleri, öğretmen liderliği için bireysel faaliyetler, iş birliği ve profesyonel bilgi becerileri ile birlikte ilgili hangi özellikleri gerekli bulduklarını ortaya çıkarmak hedeflenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin liderlik yönlerini geliştirmek için okullardaki mevcut uygulamaların yeterli olup olmadığı da yapılacak olan araştırmalar sonucunda ortaya konmak istenmektedir.

Yapılan birtakım araştırmalar sonucunda alan yazında daha önce bu konu başlığı altında herhangi bir çalışma olmadığı görülmektedir. Bu durum yapılacak olan çalışmanın alan yazına sağlayacağı katkının önemini göstermektedir.

Araştırmanın Önemi

Teknolojinin gelişmesi ve yaygınlaşması ile birlikte değişen dünyada, yenilikler birçok alanda ortaya çıkmaktadır. Bu değişimler her alanı olduğu gibi eğitim alanını ve dolayısı ile okulları etkilemiştir. Öğrenciler yeni öğretim teknikleri, yeni teknolojik cihaz ve uygulamalar ile tanışmış, teknoloji öğretimin vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir (Gürgün,2015).

Hızlı değişimler öğrenci ve öğretmenleri olduğu kadar eğitim yöneticilerinin yaklaşımlarını da değiştirmektedir. Eski uygulamaların yerini yeni uygulamalar almış ve yaratıcılık, yeni fikirler üretme gibi oldular gündeme gelmiştir. (Beycioğlu, 2009). Eğitim yöneticilerinin yeni yöntemlere, yeni fikirlere ve değişimlere açık olması ve bunları pratikte uygulaması hem mesleki açıdan hem de eğitimin geleceği açısından önemli hale gelmiştir (Muijs ve Harris, 2003). Benzer şekilde öğretmen liderliği, öğretmenlerin geleneksel öğretim yöntemlerini kullanmak yerine yenilikçi uygulamaları benimseme, değişime ayak uydurma, ezbercilik yerine sorgulama, öğrenci merkezli öğrenme yöntemlerini kullanmalarını gerektirmektedir.

Öğretmen liderliği yöneticilik, yol göstericilik ve özellikle rol model olma ile yakından ilişkilidir. Hem toplumdaki bireylerde hem de öğrencilerde öğretmenlere yönelik örnek davranış sergileme, rehberlik etme gibi beklentiler mevcuttur. Bu beklentilerin liderlik ile doğrudan ilgisi vardır.

Bu nedenle öğretmen liderlik özelliklerini sınıf dışında gösterebilen hem öğrencilerine hem de topluma rol model olan öğretmenler mesleki anlamda gelişmiş olacaklardır. Kendini geliştiren öğretmenler çalıştıkları kurumlara da hem akademik anlamda hem sosyal ve kültürel anlamda katkı sağlayacaklardır.

Eğitim ve öğretimin nitelikli olmasında lider öğretmenlerin payı büyüktür. Eğitim öğretimin amacı sadece akademik olarak başarılı nesiller yetiştirmek değil, aynı zamanda ahlaki olarak gelişmiş, etik değerlere saygılı bireyler yetiştirmektir. Bunların gerçekleşebilmesi için vizyon sahibi öğretmenlerin liderlik özelliklerinden istifade edilmesi gerekir.

Öğretmenlerin mesleki anlamda yeterliliği, liderliğe yönelik görüşleri, eğitim öğretimin geliştirilmesi için yapılan çalışmalara ışık tutmaktadır. Öğretmenlerin meslek hayatlarındaki tecrübelerinin liderlik davranışlarını etkilediği, bunun sonucunda okuldaki eğitim öğretim hedeflerine daha kararlı bir şekilde ilerlendiği düşünülmektedir. Öğretmen liderliğinin eğitim öğretim yapılan sınıflardan başlayarak okul dışına, toplumun bakış açısına kadar uzanan boyutu vardır. Çünkü günümüz toplumunda gelişen teknoloji ile birlikte öğretmenlerin etki alanı sanılanın daha ötesinde genişlemiştir.

Öğretmenlerin liderlik davranışları göstermeleri bu bağlamda önem arz ederken, İngilizce öğretmenlerinin öğretmen liderliği davranışları ve bu konuya ilişkin algıları özellikle yabancı dil bilmenin kültürler arası bir köprü görevi gördüğünü düşünüldüğünde yine büyük önem taşımaktadır.

Bu araştırma, farklı kademelerde ve okul türlerinde çalışan İngilizce öğretmenlerinin liderlik rolleri hakkında görüşlerinin alınması ve farkındalıklarının ortaya konması bakımından önemlidir. İngilizce öğretmenlerinin gösterdikleri liderlik davranışları; eğitim öğretimin gelişmesinde, yenilik ve değişimler ortaya konmasında büyük ölçüde katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırma ile İngilizce öğretmenlerinin, gösterdikleri öğretmen liderliği davranışları ve öğretmen liderliğine yönelik görüşlerini ortaya çıkararak literatüre kazandırmak amaçlanmaktadır.

Varsayımlar

Bu çalışmada bazı varsayımlar göz önünde bulundurulmuştur. Bu çalışmada dikkat edilmesi gereken varsayımlar aşağıda madde madde sıralanmıştır.

1. Katılımcıların araştırmada kullanılan görüşme sorularına objektif cevaplar verdikleri, gerçek düşüncelerini ifade ettikleri varsayılmıştır.

2. Araştırma yapılan alana uygun olacak şekilde araştırma yöntem ve tekniği belirlenmiştir.

4. Araştırmada hazırlanan görüşme sorularının uygunluğu ile ilgili uzman görüşü alınmıştır ve yeterli olduğu düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. İstanbul ilinde görev yapan İngilizce ğretmenleri,

2. 2022-2023 eğitim ğretim yılında araştırmaya katılan İngilizce öğretmenlerinden elde edilen veriler ile sınırlıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAMLAR

1.1. TANIMLAR

Lider: Lider bir grubun üyesi olarak diğerlerini olumlu yönde etkileme ve harekete geçirme gücüne sahip olan kişidir (Aydın, 2010).

Liderlik: Belirli amaçlar doğrultusunda başkalarını etkileyebilme ve ilgili davranışa yönlendirebilme gücüdür (Şişman, 2014).

Öğretmen Liderliği: Öğretmenin eğitimsel etkinlik ve süreçlerde istekli görevler üstlenme, bağımsız projeler oluşturma, çevresini etkileme, meslektaşlarının gelişimine destek olma yeterliliğidir (Can, 2009)

1.2. KAVRAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde, alan yazında araştırılma yapılarak liderlik ve öğretmen liderliği ile ilgili kavramsal temeller açıklanmıştır.

1.2.1. Liderlik

1900'lü yılların başından itibaren araştırılmaya başlanan liderlik kavramı aslında çok eski çağlardan beri herkesin ilgisini çekmiştir. (Bakan ve Büyükbeşe, 2010). Günümüze kadar olan süreçte liderlik ile alakalı çok fazla sayıda araştırma yapılmıştır. Liderlik konusu oldukça fazla ilgilenilen bir araştırma konusu haline gelmiştir. Birçok araştırmacı liderliği farklı şekilde tanımlamıştır. Bu tanımlardan bazıları bu araştırmada ele alınmaktadır.

Lider içinde bulunduğu topluluğu belli hedeflere yönelten kişidir. Lider sadece hedef belirlemekle kalmayıp bunlara ulaşabilmek için topluluğu etkisi altına alıp iş birliği sağlayabilen vizyon sahibi kişidir (Aydın ve Karaman,2022). Vizyonerlik ve ikna yeteneği bir liderin sahip olduğu en önemli özelliklerden biridir. Liderliğe

geleceğe dair plan yapma ve bu planlar doğrultusunda toplulukları etkileme süreçleri de denebilir.

Liderlik ve yöneticilik kavramlarının ayrı ayrı ele alınıp aralarındaki farkların belirtilmesi ihtiyacı, bu iki kavramın birbiri yerine kullanılması ve bunun sonucunda bazı yanlış kullanımların ortaya çıkması sonucunda ortaya çıkmıştır. Liderlik konusunda araştırma yapan pek çok akademisyen bu iki kavramın farklılıklarını ortaya koymuştur. Bunun asıl sebebi bu iki kavramın birbirine yakın oluşudur. Liderliğin yöneticilikten en temel farkı bir konuda yeni bir şeyler ortaya konulmasıdır. Oysa yöneticiler hali hazırda var olan kural ve uygulamaları gerçekleştirme ile yükümlüdürler.

Liderliğin önemli görülen özelliklerinden biri de biri insanları motive etmeyi bilmeleri ve güven vererek ortak bir hedefe doğru yol almayı başarma yetisine sahip olmalarıdır.

Bu bilgilerin ışığında liderlik ve yöneticilik arasındaki farkları özetlemek gerekirse, yönetici gücünü kullanmak için yasa ve yönetmeliklere başvururken; lider gücünü kullanmak için sahip olduğu liderlik özelliklerinden, kişilerin kendine duymuş olduğu güvenden beslenir (Sabuncuoğlu ve Tüz, 2008, s.216).

1.2.2. Öğretmenlik Mesleği

Öğretmenliği tanımı 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası'nda "Öğretmenlik devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini, Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler." şeklinde yapılmıştır (MEB, 1973). Etkili bir öğretmen hem alanında yeterli bilgiye sahip olmalı, hem bu bilgiyi en iyi şekilde öğrencilere aktarabilmelidir. Bir toplumda eğitime verilen önem o toplumun gelişmişlik düzeyi ile doğru orantılıdır. Eğitim ve öğretimin en önemli ögesi olan öğretmenlerin kendini geliştirmesi, sahip olduğu nitelikler ile topluma örnek olma açısından önemlidir.

1.2.3. Öğretmen Liderliği

Öğretmen liderliği liderlik özelliklerine sahip olan öğretmenlerin bu özelliklerini meslek hayatlarında kullanıp geliştirmeleri süreci olarak düşünülebilir. Okulların gelişimine önemli ölçüde katkıda bulunan lider öğretmenlerin özellikle değişimin hızlandığı günümüz dünyasında öneminin daha da arttığı söylenebilir. Lider öğretmenlerin öğrencilerine ve meslektaşlarına olan etkileri onlar ile sınırlı kalmayıp toplumun genelinde de değişimler ve yenilikler ile kendini göstermektedir. Buna göre lider öğretmenler öğrencilerin eğitim öğretim hayatını etkileyen, kendilerini devamlı geliştirip yenilikleri uygulayan kişilerdir (Can, 2009).

Lider olma konusunda önemli olan tüm noktalar lider öğretmen olma konusunda da geçerlidir. Lider öğretmen vizyoner, açık fikirli, yol gösterici ve sorumluluk sahibi olmalıdır. İletişim becerisi genellikle her öğretmende bulunması gereken bir özellik olmakla birlikte, lider öğretmenlerde bu kapasitenin daha fazla olması beklenmektedir.

Lider öğretmenler genellikle daha tecrübeli öğretmenler olarak görülmektedir. Ancak düşük kıdemli genç öğretmenler de sahip oldukları liderlik özelliklerini geliştirerek liderlik davranışlarını çalıştıkları okullarda kullanabilmektedirler.

Günümüzde öğretmen liderliği geleneksel anlamda liderlik özelliklerinden uzaklaşıp daha modern bir hale gelmiştir.

Örneğin lider öğretmen tek başına çalıştığı kurumdaki tüm diğer kişileri etkileyen ve yönlendiren bir birey değil, iş birliği içinde ortak hedeflere ulaşmada meslektaşları ile birlikte hareket eden kişidir.

Liderliğin doğuştan gelen bir özellik olduğu düşünülen teorilerin aksine farklı yollar ile sonradan edinilip geliştirilen bir meziyet olduğu düşünülen çağdaş liderlik kuramları, çağımızda öğretmen liderliği kavramına ışık tutmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizine yer verilmiştir.

2.1. ARAŞTIRMANIN DESENİ

Bu araştırma, İngilizce öğretmenlerinin öğretmen liderliğine ilişkin görüşlerini belirlemeyi hedeflemektedir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi ve durum çalışması deseni kullanılmıştır. Nitel çalışmada gözlem ve görüşme gibi yöntemler kullanılarak elde edilen olguların daha detaylı bir şekilde gözlemlenmesi mümkün olmaktadır (Green, Krayder & Mayer, 2005). Durum çalışması ise tek bir vakanın derinlemesine gözlemlendiği, datanın sistemli bir şekilde toplandığı, gerçek ortamda neler olduğuna bakıldığı bir yöntemdir (Subaşı & Okumuş ,2017).

2.2. ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın çalışma grubunu ,2022-2023 eğitim öğretim döneminde İstanbul ilindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kamu kurumlarının ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde görev yapan yedi İngilizce öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan İngilizce öğretmenlerinden dört katılımcı kadın, üç katılımcı ise erkektir. Eğitim düzeyine göre katılımcılardan beş kişi lisans, iki kişi yüksek lisans mezunudur. Katılımcıların kıdem yılları üç ile yirmi yedi yıl arasında değişmektedir. Tablo 1'de öğretmenlerin demografik özelliklerine göre dağılımları verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin demografik özellikleri

Katılımcılar	Eğitim Durumu	Yaş	Mesleki kıdem	Cinsiyet
Betül	Lisans	52	21	Kadın
Şeyma	Lisans	34	3	Kadın
Derya	Lisans	35	9	Kadın
Deniz	Yüksek Lisans	37	16	Kadın
Özkan	Lisans	48	27	Erkek
Tuna	Yüksek Lisans	36	14	Erkek
Can	Lisans	36	10	Erkek

2.3. VERİ TOPLAMA ARACI

Bu araştırmada verilerin toplanması amacıyla görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan İngilizce öğretmenlerinden gerekli izinler alınarak yapılmıştır. Dört görüşme not alınarak, üç görüşme ise ses kaydı alınarak yapılmıştır. Toplanan veriler bilgisayar ortamında yazıya aktarılıp düzenlenmiş ve görüşme yapılan katılımcı öğretmenler rumuz ile belirtilmiştir. Araştırma öncesinde alan yazın taraması yapılarak ve bir uzman görüşü alınarak bir yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış ve kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu toplam yedi sorudan oluşmaktadır. Bu görüşme formunda açık uçlu sorular bulunmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ek olarak proje sonunda yer almaktadır.

2.4. VERİLERİN ANALİZİ

Bu araştırmada nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi, araştırmanın teorik olarak net ifade edilemediği durumlarda ya da daha detaylı bir çözümleme ihtiyaı doğduğunda kullanılmaktadır (etin, ayak2016). İçerik analizi uygulanırken öncelikle görüşmeler sonucunda elde edilen veriler kodlanmıştır.

Kodlanan verilerin sonucunda temalar ortaya çıkmış ve tablo haline getirilerek düzenlenmiştir. Son olarak ulaşılan tüm veriler bulgular bölümünde yorumlanmıştır. Öncelikle öğretmenlerle yapılan görüşmelere ait ses kayıtları, bilgisayar ortamında yazıya aktarılmıştır. İngilizce ğretmenlerinin ğretmen liderliğine ilişkin görüşleri analiz edilirken kullandıkları ifadeler benzerliklerine göre gruplandırılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR ve YORUMLAR

İngilizce öğretmenlerinin öğretmen liderliğine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan görüşmeler neticesinde elde edilen veriler. Yapılan analizler sonucunda 4 temaya, 9 kategoriye ve 28 koda ulaşılmıştır. Ulaşılan kodlar önderlik etme, vizyonerlik, iletişim becerileri, sosyal katkılar, akademik katkılar, değişim ve yeniliklere açık olma, kişisel beceriler, okul içi engeller ve okul dışı engeller olmak üzere 9 kategori altında toplanmıştır. Ulaşılan bu kategoriler öğretmen liderliği, lider öğretmenin katkıları, lider öğretmenlerin iş birliği ve iletişime katkıları ve lider öğretmenlerin karşılaştıkları engeller olmak üzere 4 tema altında toplanmıştır. Analizler sonucu bulunan temalara ait kategoriler ve kategorilere ait kodlar tablolastırılmıştır.

Tablo 2 İngilizce öğretmenlerinin öğretmen liderliğine ilişkin görüşleri

Temalar	Kategoriler	Kodlar
Öğretmen Liderliği	Önderlik etme	Yol göstericilik
		Öncülük
		İlham verme
Vizyonerlik	İletişim becerileri	Motive etme
		Yönlendirici olma
		Rol model olma
Lider öğretmenlerin katkıları	Sosyal katkılar	Vizyon sahibi olma
		Planlı olma
		Yardımlaşma
Lider öğretmenlerin iş	Akademik katkılar	İş birliği
		Destekleyicilik
		Olumlu okul iklimi
Lider öğretmenlerin iş	Değişim ve yeniliklere açık olma	Kültürel gelişim
		Sosyalleştirici faaliyetler
		Akademik gelişim
Lider öğretmenlerin iş	Kişisel beceriler	Öğrenci motivasyonu
		Değişim
		Yenilik
Lider öğretmenlerin iş	Kişisel beceriler	İletişim becerisi
		Problem çözme
		Güven duygusu

birliği ve iletişime katkıları		Empati
Lider öğretmenlerin karşılaştıkları engeller	Okul içi engeller	Okul idaresi Diğer öğretmenler Olumsuz fiziki şartlar İş ve ders yükü
	Okul dışı engeller	Öğrenci velileri Ekonomik sıkıntılar

Tabloda yer alan tema, kategori ve kodlar ayrıntılı şekilde açıklanmıştır.

3.1. KATILIMCILARIN ÖĞRETMEN LİDERLİĞİNE YÖNELİK GÖRÜşLERİ

Katılımcılara ilk olarak ‘Öğretmen Liderliği kavramı size ne anlam ifade etmektedir?’ sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan üç kişi öğretmen liderliğinin yol gösterici olma ile ilgisi olduğunu düşünmektedir. Katılımcılardan iki kişi yönlendiricilik, bir kişi alan bilgisi, üç kişi öncülük, iki kişi yardımlaşma, iki kişi iş birliği, iki kişi rol model olma gibi özellikleri olan öğretmenlerin lider öğretmen olabileceğini düşünmektedir.

Katılımcılardan bir kişi vizyon sahibi olma, bir kişi sorumluluk sahibi olma ve bir kişi de ilham verme özelliklerinin öğretmen liderliğinde ayırt edici olduğunu düşünmektedir. Bu soruya ait bulunan kodlar öğretmen liderliği kategorisi adı altında toplanmıştır. Bu kategoriye ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Resmi programın uygulanması aşamasında hem öğrenci hem programın uygulanması hem de öğretim sürecinin hedeflenen gelecekteki vizyonu için, günümüzde yönlendirici ve rehber olmak için gerekli olan özelliktir”

...(Betül,52)

“Alan bilgisi yüksek düzeyde olan ve aynı zamanda sınıf yönetimi de yine iyi olan öğretmenlerin gösterdikleri davranış biçimleridir” ... (Betül,52)

3.2. KATILIMCILARIN OKULLARINDAKİ LİDER ÖĞRETMENLERİN SAHİP OLDUKLARI ÖZELLİKLERE YÖNELİK GÖRÜşLERİ

Katılımcılara ‘Okulunuzdaki lider öğretmenlerin sahip olduğu özellikler nelerdir?’ sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan iki kişi okullarındaki lider öğretmenlerin rol model olma özelliğine sahip olduğunu düşünmektedir.

Katılımcılardan bir kişi vizyon sahibi olma, bir kişi özgüven, bir kişi girişimcilik ve bir kişi de üretken olma özelliklerinin çalıştıkları okullardaki lider öğretmenlerin sahip oldukları özellikler olduğunu düşünmektedir. Katılımcılardan bir kişi okulundaki lider öğretmenlerin açık fikirli ve anlayışlı olduklarını düşünmektedir. Katılımcıların görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Okulumuzdaki lider öğretmenlerde gördüğüm en önemli özellik üretken olmaları” ... (Özkan,48)

“Özgüven ve girişimcilik burada devreye girer. Bu iki özellik sayesinde öğretmenlerimiz yeni ufuklar açabilir” ... (Betül,52)

3.3. KATILIMCILARIN OKULLARINDA ÖĞRETMENLERİN LİDERLİK ÖZELLİKLERİNİN GELİŞİMİ İÇİN YAPILAN UYGULAMALAR HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Katılımcılara ‘Okulunuzda öğretmenlerin liderlik özelliklerinin gelişimi için ne tür uygulamalar yapılmaktadır?’ sorusu sorulmuş, katılımcıların çoğu okullarında çeşitli uygulamaların yapıldığını belirtmiştir. Bir katılımcı okullarında bu konuda herhangi bir uygulama yapılmadığını belirtmiştir.

Katılımcılardan üç kişi okullarında öğretmenlerin liderlik özelliklerinin gelişimi için hizmet içi eğitim yapıldığını belirtmiştir. Katılımcılardan iki kişi bu konuda okullarında çeşitli faaliyetler yapıldığını belirtirken, katılımcılardan bir kişi okullarında sosyal etkinlikler yapıldığını belirtmiştir. Katılımcılardan bir kişi okul müdürünün bu konuda kendilerine öncülük edip çeşitli çalışmalar yaptığını belirtmiştir.

Katılımcılardan iki kişi bu konuda okullarında herhangi bir uygulama yapılmadığını belirtmiş, bir kişi okulunda uygulama yapılmamasına rağmen lider öğretmenlerin desteklendiğini belirtmiştir. Katılımcılardan bir kişi liderlik özelliklerinin gelişiminde okullarındaki öğretmenlerin iç motivasyonunun önemli bir rol oynadığını belirtmiştir. Katılımcılardan bir kişi okullarındaki öğretmenlere aktif görev verilerek liderlik konusunda gelişimlerinin desteklendiğini belirtmiştir. Bu konuda bazı katılımcıların görüşleri şöyledir:

“Öğretmenlerin mesleki ve kişisel gelişimleri için hizmet içi eğitimlere katılabilmelerini örnek olarak verebilirim” ... (Deniz,37)

“Teşvik edici mekanizma görevi görmeleri için kendilerine aktif görevler verilmektedir” ... (Tuna,36)

3.4. KATILIMCILARIN LİDERLİK ÖZELLİKLERİNE SAHİP OLAN ÖĞRETMENLERİN OKULLARINDA EĞİTİM ÖĞRETİMİN GELİŞTİRİLMESİ İÇİN KATKILARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Katılımcılara ‘Okulunuzda liderlik özelliklerine sahip olan öğretmenlerin okuldaki eğitim öğretimin geliştirilmesine yönelik ne gibi katkıları olmaktadır?’ sorusu sorulmuştur. Bu soruya ait yedi kod bulunmuş ve bu kodlar üç farklı kategori altında bir araya getirilmiştir. Bunun sonucunda sosyal katkılar, akademik katkılar ve değişim ve yeniliğe açık olma kategorileri ortaya çıkmıştır. Bu kategoriler lider öğretmenin katkıları teması altında birleştirilmiştir.

Katılımcılardan iki kişi lider öğretmenlerin okullarında eğitim öğretime yönelik geliştirici projeler yaptıklarını, katılımcılardan iki kişi akademik gelişimin artmasını sağladıklarını, katılımcılardan iki kişi kültürel gelişimin artmasını sağladıklarını düşünmektedir. Katılımcılardan üç kişi lider öğretmenlerin okullarında yeniliklere neden olduğunu düşünmektedir.

Katılımcılardan iki kişi lider öğretmenlerin okullarında değişime yol açtığını, katılımcılardan bir kişi lider öğretmenlerin okullarında öğrenci motivasyonunu arttırdıklarını düşünmektedir. Katılımcılardan bazılarının görüşleri şöyledir:

“Kendi alanları ile ilgili öğrencilere yaratıcı ödevler verirler ve bu da öğrencilerin motivasyonunu oldukça artıran bir şey” (Özkan,48)

“Bence lider öğretmen vizyon sahibi ve yeniliklere açık öğretmendir” (Can,36)

3.5. KATILIMCILARIN ÖĞRETMENLERİN SAHİP OLDUKLARI LİDERLİK ÖZELLİKLERİNİ GÖSTEREBİLMELERİ HUSUSUNDA KARŞILAŞTIKLARI ENGELLERE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Katılımcılara ‘Öğretmenlerin sahip oldukları liderlik özelliklerini gösterebilmeleri hususunda karşılaştıkları engeller nelerdir?’ sorusu sorulmuştur.

Katılımcılardan beş kişi öğretmenlerin liderlik özelliklerini gösterebilmeleri hususunda karşılaşılan engellerden birinin, öğretmenleri desteklemeyen ve yeniliklere açık olmayan okul idarelerinin olduğunu düşünmektedir. Katılımcılardan bir kişi diğer öğretmenlerin bu konuda lider öğretmenlere engel olduğunu düşünmektedir. Katılımcılardan üç kişi fiziki şartların bu konuda engel teşkil ettiğini, katılımcılardan iki kişi ekonomik sıkıntıların liderlik özellikleri göstermeyi engellediğini düşünmektedir. Katılımcılardan iki kişi öğrenci velilerinin, katılımcılardan iki kişi iş ve ders yükünün öğretmenlerin liderlik özellikleri göstermelerinin önünde engel olduğunu düşünmektedir.

Katılımcılardan bazılarının bu soruya ilişkin görüşleri şu şekildedir:

“Bazı öğretmenler yenilikler gerçekleştirmek istiyor ancak bazen materyal eksikliği, ekonomik sıkıntılar ve yaşanan çevrenin uygun olmaması engel olabilir” ... (Özkan,48)

“Kimi öğrenci velilerini de bu gruba alabilirim, onlar da öğretmenin öğrencisi için yapmak istediği her şeye karşı çıkabiliyorlar” ... (Derya,35)

3.6. KATILIMCILARIN OKULLARINDAKİ LİDER ÖĞRETMENLERİN, ÖĞRETMENLER ARASINDAKİ İŞ BİRLİĞİ VE İLETİŞİMİ SAĞLAMA KONUSUNDAKİ KATKILARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Katılımcılara ‘Okulunuzdaki lider öğretmenlerin, öğretmenler arasındaki iş birliği ve iletişimi sağlama konusundaki katkıları nelerdir?’ sorusu sorulmuştur. Katılımcılardan dört kişi okullarındaki lider öğretmenlerin, öğretmenler arası iş birliği ve iletişimi sağlama konusunda okulda güven artışına neden olarak olumlu katkı sağladıklarını düşünmektedir. Katılımcılardan iki kişi lider öğretmenlerin yüksek iletişim becerileri sayesinde okulda uzlaşmacı bir ortam yaratıldığını düşünmektedir.

Katılımcılardan iki kişi lider öğretmenlerin okullarındaki problemleri çözme yetenekleri nedeniyle iş birliği ve iletişimin daha rahat gerçekleştiğini düşünmektedir. Katılımcılardan üç kişi lider öğretmenlerin empati yetenekleri sayesinde okullarında iletişim sorunlarını çözebilen ve ortak bir paydada buluşabilmeyi sağlayan bireyler olduklarını düşünmektedirler.

Katılımcılardan bazılarının görüşleri şöyledir:

“İletişim becerilerinin yüksek olması ve empati yapabilmeleri sayesinde, okul kültürünün oluşması ve desteklenmesine katkılarının olduğunu söyleyebilirim” (Deniz,37)

“Öğretmenler arası güven artar ve gönüllülük artar” (Şeyma,34)

3.7. KATILIMCILARIN ÖĞRETMEN LİDERLİĞİNİ GELİŞTİRME KONUSUNDAKİ ÖNERİLERİ

Katılımcılara ‘Öğretmen liderliğini geliştirme konusundaki önerileriniz nelerdir?’ sorusu sorulmuştur. Katılımcıların birçoğu hizmet içi eğitim, mesleki gelişim programları ve seminerler ile öğretmen liderliğinin geliştirilebileceği önerisini sunmuşlardır.

Katılımcılardan bir kişi demokratik bir okul ikliminin ve okuldaki rehberlik servisinin çalışmalarının öğretmen liderliğini geliştirebileceğini düşünmektedir. Katılımcılardan bir kişi okul müdürlerinin teşvikinin bu konuda olumlu katkı sağlayacağını düşünmektedir. Katılımcılardan iki kişi öğretmen liderliği geliştirme konusunda öğretmenlere uygun ortamların sağlanması gerektiğini düşünmektedir.

Katılımcılardan bazılarının öğretmen liderliğini geliştirme konusundaki önerileri şöyledir:

“Okullarda öğretmen liderliğini geliştirmek konusunda daha çok seminer verilebilir” ... (Derya,35)

“İletişim becerilerinin yüksek olması ve tüm okul paydaşlarının bu okul iklimini benimsemesi gereklidir” ... (Betül,52)

SONUÇ

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre İngilizce öğretmenleri, öğretmen liderliği kavramının '*yol göstericilik*', '*yönlendiricilik*', '*alan bilgisi*', '*öncülük*', '*yardımlaşma*', '*iş birliği*', '*rol model olma*', '*vizyon sahibi olma*', '*ilham verme*', '*sorumluluk sahibi olma*' gibi kavramlarla ilişkili olduğunu düşünmektedir. Katılımcı öğretmenler öğretmen liderliğini en çok '*yol göstericilik*' kavramı ile ilişkilendirmişlerdir. Elde edilen bu bulgular da doğruluyor ki, öğretmen liderliği meslektaşlarına destek olarak iş birliği sağlamayı, yeniliklere birlikte adapte olmayı ve yüksek iletişim becerilerini kullanarak, öğretmenlerdeki motivasyon eksikliğini gidererek ve liderlik davranışlarını artırmayı sağlamaktadır (Özçetin,2013).

Lider öğretmenlerin okullarında gösterdikleri liderlik özellikleri olarak en çok '*rol model olma*' ifade edilmiştir. Bu özelliği '*girişimcilik*', '*anlayışlı olma*', '*vizyon sahibi olma*', '*üretken olma*', '*özgüven*', '*açık fikirli olma*' özellikleri izlemiştir. İngilizce öğretmenleri çalıştıkları okullardaki lider öğretmenlerin bu özellikleri sayesinde eğitim öğretime, olumlu okul iklimine ve diğer meslektaşlarına katkı sağladıklarını düşünmektedirler. Buna bağlı olarak okullarda diğer meslektaşlarına karşı rehberlik etme davranışının, öğretmenlerin okullarında lider öğretmen olarak görülmesinin önünü açtığı sonucuna varılabilir.

İngilizce öğretmenlerinin çoğu okullarında öğretmen liderliğini geliştirme amaçlı çeşitli uygulamaların yapıldığını belirtmiştir. Bu uygulamalar arasında en çok gerçekleştirilen uygulama '*hizmet içi eğitim*' olarak görülmektedir. Bu uygulamaları '*sosyal etkinlikler*', '*çalışmalar*', '*faaliyetler*' izlemiştir.

Okullarında öğretmen liderliğini geliştirme amaçlı herhangi bir uygulama yapılmayan İngilizce öğretmenlerinin sayısı oldukça azdır. İngilizce öğretmenlerinin bir kısmı okullarında öğretmen liderliğini geliştirmeye dair herhangi bir uygulama yapılmamasına rağmen okul yöneticileri tarafından desteklendiğini belirtmiştir. İngilizce öğretmenlerinin bir kısmı öğretmenlere aktif görev vermenin ve öğretmenlerin sahip olduğu iç motivasyonlarının öğretmen liderliği geliştirme

konusunda etkili olduğu görüşünü belirtmişlerdir. Öğretmen liderliği geliştirme hususunda düzenlenen hizmet içi eğitimlerin, seminerlerin daha kapsamlı hale getirilmesi düşünülebilir.

Lider öğretmenlerin çalıştıkları okullardaki eğitim öğretime katkıları olarak en fazla 'yenilik' kavramı ifade edilmiştir. Buna göre İngilizce öğretmenlerinin çalıştıkları okullardaki lider öğretmenlerde 'yenilikçi olma' özelliği bulunduğu söylenebilir.

İngilizce öğretmenlerinin çoğu okullarındaki lider öğretmenlerin eğitim öğretime akademik ve sosyal açılardan katkıları bulunduğunu belirtmiştir. Öğretmen liderliği okullardaki eğitim öğretimi geliştirme konusunda amaçlara ulaşmada önemli bir kavramdır. Kaya (2016)'nın araştırma sonuçlarına göre öğretmenler sık sık liderlik becerilerini meslek hayatlarında kullandıkları belirtilmektedir.

Lider öğretmenlerin okullarında birtakım değişimler meydana getirdikleri, eğitim öğretime yönelik geliştirici projeler ürettikleri ve öğrenci motivasyonunu artırdıkları İngilizce öğretmenlerinin çalıştıkları okullardaki lider öğretmenlerin katkıları konusundaki düşünceleri olarak ortaya çıkmıştır.

İngilizce öğretmenlerinin büyük bir kısmı lider öğretmenlerin okullarında sahip oldukları liderlik özelliklerini göstermeleri konusunda karşılarına çıkan en büyük engelin kendilerini desteklemeyen, yeniliklere kapalı okul yöneticileri olduğunu belirtmiştir. Okulda karar alma süreçlerine öğretmenlerin aktif katılımlarının sağlanması hem daha demokratik bir ortam oluşmasında hem de yeni fikirlerin ortaya çıkıp uygulanması konusunda etkili olacağı düşünülebilir.

Maddi sıkıntıların ve olumsuz fiziksel koşulların da lider öğretmenlerin önünde engel teşkil ettiği de İngilizce öğretmenleri tarafından birer engel olarak belirtilmiştir. Öğrenci velilerinin tutumu, iş ve ders yükünün fazlalığı da lider öğretmenlerin önünde engel teşkil etmekte olduğu belirtilmiştir. Bu hususta lider öğretmenlerin okullarında liderlik davranışlarını gösterebilmeleri için fazla iş yükünün azaltılması önerilebilir.

Lider öğretmenlerin okullarına katkıları sadece eğitim öğretim ve öğrencilerden ibaret olmayıp, okul iklimine de olumlu etkileri oldukça fazladır. İngilizce öğretmenlerinin büyük bir kısmı lider öğretmenlerin okuldaki güven artışına neden oldukları ve yüksek iletişim becerileri sayesinde okulda uzlaşmacı bir ortam oluşturduğu görüşündedirler. Lider öğretmenlerin *problem çözme* ve *empati* yetenekleri

de yine okulda iş birliği ve iletişime katkı sağlayan özellikler olarak İngilizce öğretmenleri tarafından ifade edilmiştir.

İngilizce öğretmenlerinin büyük bir kısmı öğretmen liderliği geliştirme konusunda hizmet içi eğitim, mesleki gelişim programları ve seminerler düzenlenmesi gerektiği görüşünü ifade etmişlerdir. Demokratik bir okul ikliminin ve okuldaki rehberlik servisinin çalışmalarının da öğretmen liderliği geliştirme konusunda katkı sağlayacağı görüşü sunulan öneriler arasında yer almaktadır. Okul müdürlerinin teşviki ve uygun ortam sağlamanın da yine lider öğretmenlere önemli katkı sağlayacağı araştırmaya katılan İngilizce öğretmenleri tarafından ifade edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Ali, T.** (2014). Development of teacher leadership: A multi-faceted approach to bringing about improvements in rural elementary schools in Pakistan. *Professional Development* , 40 (3), 352-375
- Aydın, A. (2010). Türkiye’de eğitim yönetimi alanında yapılan örgütsel davranış makalelerindeki yönelimler, Cilt:4 Sayı:2 ,81-103
- Aydın M., Karaman A. (2022) *Vizyoner Liderlik ve Örgütsel Bağlılık İlişkisi: Otel İşletmelerinde Bir Araştırma.*
- Bakan İ. Büyükbeşe T.** (2010). *Liderlik “Türleri” Ve “Güç Kaynakları” na İlişkin Mevcut-Gelecek Durum Karşılaştırması*
- Beycioğlu, K.** (2009). *İlköğretim okullarında öğretmenlerin sergiledikleri liderlik rollerine ilişkin bir değerlendirme.* Yayınlanmamış Doktora Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Can, N.** (2014). *Öğretmen liderliği.* Ankara: Pegem Akademi
- Can, N.** (2009). *Öğretmenlerin Sınıfta ve Okulda Liderlik Davranışları.* Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 8(2):385 -399
- Çetin , Çayak** (2016)*Öğretmenlerin Öğretmen Liderliğine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi* Yıl: 3, Sayı: 9, Aralık 2016, s. 200-222
- Green, J. C., Krayder, H., & Mayer, E.** (2005). *Combining qualitative and quantitative methods in social inquiry.*
- Gürgün S.** (2015) *Journal of Modern Education Rewiev* 5 (12), 1142
- Hargreaves, A.** (1994). *Changing teachers: Changing times.* London: Cassell.
- Kaya, B.** (2016). *Öğretmenlerin öğretmen liderliği yeterlikleri.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Leithwood, K. ,&Jantzi, D.**(2000). Principal and teacher leadership effects: A replication. *School Leadership Management*, 20(4), 415-434.

Milli Eğitim Temel Kanunu (1). Kanun Numarası. : 1739. Kabul Tarihi. : 14/6/1973.

Yayımlandığı R.Gazete : Tarih : 24/6/1973 Sayı : 14574.

Muijs & Harris (2003).

https://www.researchgate.net/publication/249751836_Teacher_Leadership-Improvement_through_EmpowermentAn_Overview_of_the_Literature

Improvement_through_EmpowermentAn_Overview_of_the_Literature

Özden, Y. (2005) *Eğitimde yeni değerler*. Ankara: Pegem A Yayınları

Özçetin, S. (2013). *Öğretmen liderliğinin okulun liderlik kapasitesinin gelişimine etkisi: bir durum çalışması*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi),

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya

Rauch, C.F. and Behling, O. (1984) Functionalism: Basis for an Alternate Approach

to the Study of Leadership. *Leaders and Managers: International Perspectives on Managerial Behavior and Leadership*, 45-62.

Sabuncuoğlu, Z., & Tüz, M. (2001). *Örgütsel psikoloji*. Bursa: Ezgi.

Subaşı M., Okumuş K. (2017). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Dergisi, Haziran 2017 21(2): 419-426 *Bir Araştırma Yöntemi Olarak Durum Çalışması*

Şişman, M. (2014). *Öğretim Liderliği*. 5. Baskı. Pegem Akademi Yayınları, Ankara.

Ward, L. ve Parr, J. (2006). "Authority ,volunteerism, and sustainability: Creating

and sustaining an online community through teacher leadership".

Leadership and Policy in Schools, 5, 109-129.

EKLER

Ek 1

İngilizce Öğretmenlerinin Öğretmen Liderliğine Yönelik Görüşlerini Belirlemeye Yönelik Görüşme Formu

Yaşınız:

Cinsiyetiniz:

Eğitim Durumunuz:

Mesleki Kıdeminiz:

1. Öğretmen liderliği kavramı size ne anlam ifade etmektedir?
2. Okulunuzdaki lider öğretmenlerin sahip olduğu özellikler nelerdir?
3. Okulunuzda öğretmenlerin liderlik özelliklerinin gelişimi için ne tür uygulamalar yapılmaktadır?
4. Okulunuzda liderlik özelliklerine sahip olan öğretmenlerin okuldaki eğitim öğretimin geliştirilmesine yönelik ne gibi katkıları olmaktadır?
5. Öğretmenlerin sahip oldukları liderlik özelliklerini gösterebilmeleri hususunda karşılaştıkları engeller nelerdir?
6. Okulunuzdaki lider öğretmenlerin, öğretmenler arasındaki iş birliği ve iletişimi sağlama konusundaki katkıları nelerdir?
7. Öğretmen liderliğini geliştirme konusundaki önerileriniz nelerdir?